

PROF. DR HAB. HALINA RZĄDKOWSKA-BODALSKA

Prof. dr hab. Halina Rządowska-Bodalska urodziła się w roku 1927 w Łękach Wielkich w rodzinie nauczycielskiej. Szkołę podstawową ukończyła w prywatnej szkole żeńskiej im. Królowy Anny Wazówny w Warszawie, a gimnazjum w latach 1940-1944 w prywatnej szkole żeńskiej Sióstr Zmartwychwstanek, zamienionej w okresie okupacji niemieckiej na szkołę krawiecką. Po powstaniu warszawskim rozpoczęła w Tarnobrzegu naukę w liceum przyrodniczym (im. Hetmana J. Tarnowskiego), którą kontynuowała w Rawiczu, uzyskując tamże świadectwo dojrzałości w roku 1946 r.

Studia rozpoczęła w 1947 r. na Oddziale Farmaceutycznym Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, a ukończyła na Wydziale Farmacji AM (wyodrębnionej w roku 1950 z Uniwersytetu), uzyskując dyplom magistra farmacji w roku 1952. Jeszcze jako absolwentka rozpoczęła prace naukowo-dydaktyczną na etacie zastępcy asystenta w Zakładzie Chemii Nieograniczonej, skąd po kilku miesiącach, po uzyskaniu dyplomu, została skierowana do nowo utworzonego Zakładu Chemii Toksykologicznej i Sądowej na stanowisko asystenta. W zakładzie tym prof. dr H. Bodalska pracowała przez okres 5 lat jako jedyny etatowy pracownik naukowo-dydaktyczny, organizując przede wszystkim od podstaw zaplecze dydaktyczne dla zapewnienia studentom IV roku możliwości zaliczenia ćwiczeń z tego przedmiotu. W tym samym czasie brała czynny udział w prowadzeniu ćwiczeń z nauki o środkach spożywczych.

W roku 1957 otrzymała stanowisko st. asystenta w Katedrze Farmakognozji, gdzie rozpoczęła systematyczną pracę naukową. Po obronie pracy doktorskiej pt. „Nowe glikozydy flawonolowe rezedy żółtej (*Reseda lutea* L.)”, prowadzonej na Wydziale Farmaceutycznym macierzystej Uczelni (1964) awansowała na stanowisko adiunkta w Katedrze Farmakognozji. W 1969 roku przebywała na stypendium naukowym w Instytucie Farmaceutycznym w Brnie (Szwajcaria). W 1971 r. po przedłożeniu rozprawy habilitacyjnej pt. „Badania związków flawonoidowych wybranych gatunków rodzaju *Celastrus* L. w aspekcie chemotaksonomii” i złożeniu obowiązującego kolokwium uzyskała stopień doktora habilitowanego z zakresu farmakognozji oraz etat docenta w Katedrze Farmakognozji (1972). W tym samym roku została mianowana kierownikiem Zakładu Farmakognozji AM we Wrocławiu.

Specjalizację II stopnia z zakresu technologii roślinnych środków leczniczych uzyskała w roku 1974.

W roku 1979 otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego nauk farmaceutycznych, a w roku 1992 – stanowisko profesora zwyczajnego.

Głównym kierunkiem zainteresowań naukowych prof. H. Bodalskiej jest analiza fitochemiczna, prowadzona w celu ustalenia struktury związków naturalnych, warunkujących działanie lecznicze surowców roślinnych oraz poszukiwania nowych leków bądź substancji modelowych do opracowań syntetycznych. Prace z tego zakresu mają charakter podstawowych badań naukowych. Najszerzej opracowaną grupę związków naturalnych stanowią polifenole (flawonoidy, kumaryny, fenolokwasy), substancje o wielokierunkowym działaniu fizjologicznym, wchodzące w skład licznych preparatów leczniczych. Badanie związków flawonoidowych przez zespół naukowy Katedry Farmakognozji, zapoczątkowane i ugruntowane przez prof. T. Bodalskiego, zostało w okresie sprawowanej przez prof. H. Bodalską funkcji kierownika Katedry poszerzone i unowocześnione w zakresie metodyki badawczej, utrzymując w tej dziedzinie ośrodek wrocławski w rzędzie wyspecjalizowanych jednostek krajowych. Prowadzone z tej tematyki prace doktorskie i habilitacyjne – analiza frakcji flawonoidowych i kumarynowych (E. Lamer-Zarawska – 1980, W. Cisowski – 1985) zostały wyróżnione nagrodami Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Dalszą tematykę zainteresowań naukowych prof. dr H. Bodalskiej stanowią badania pochodnych hydroksyaceto-fenonu, nitrokarboksyfenantrenu, trójterpenów, steroli i innych związków izolowanych z surowców roślinnych.

Identyfikacja wydzielonych związków, prowadzona przede wszystkim z zastosowaniem różnych technik analizy chromatograficznej (TLC, HPLC, HPTLC) substancji wyjściowych oraz produktów ich degradacji (kwasowej, alkalicznej lub enzymatycznej), pomiarów spektrofotometrycznych (EI-MS, FAB-MS, H^1 NMR, C^{13} NMR) i in. umożliwiła wyodrębnienie z badanego materiału i poznanie budowy chemicznej kilkunastu nieznanych dotąd lub rzadko spotykanych w naturze związków, głównie glikozydów flawonolowych. Wykonana we współpracy komplementarna analiza FAB/MS i GC/MS trzech glikozydów flawonolowych wykazała dużą przydatność tych metod w ustalaniu struktury aglikonu i reszt cukrowych, a także wiązań glikozydowych między poszczególnymi cukrami oraz aglikonem. Przeprowadzone badania potwierdziły wcześniejsze ustalenia na drodze klasycznej oraz dostarczyły całkowitego dowodu dla identyfikacji struktury chemicznej wydzielonych w Katedrze di-i triglikozydów flawonolowych. Inną problematykę badawczą stanowią prace w zakresie rekultywacji stawów poflotacyjnych Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego. W efekcie kilkuletnich badań wyselekcjonowano grykę (*Fagopyrum esculentum*) jako gatunek skutecznie hamujący proces degradacji środowiska nie tylko przez mechaniczne zagospodarowanie martwych terenów, lecz również przez ograniczenie przenoszenia skażonych pyłów.

Prof. dr hab. H. Bodalska jest autorką ok. 100 publikacji w skład, których poza oryginalnymi pracami eksperymentalnymi w ilości 67 wchodzi również prace referatowe, skrypty, artykuły i komunikaty zjazdowe. Jest recenzentem 7 prac doktorskich i 6 habilitacyjnych, recenzentem całokształtu działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej w 6 postępowaniach o nadanie tytułu profesora (nadzwyczajnego 4 i zwyczajnego 4), recenzentem dorobku naukowego do nagrody Ministra Zdrowia, recenzentem opracowań skryptowych i książkowych, kilkunastu prac naukowych wysyłanych do druku, opracowań naukowo-badawczych, wykonywanych w ramach programu CPBR, KBN, prac magisterskich i in.

Prof. dr hab. H. Bodalska prowadziła wykłady z farmakognozji dla studentów III roku, wykłady z leku roślinnego na IV roku studiów oraz prace dyplomowe na roku V. Przekazywane treści nauczania przeprowadzała w optymalnie nowatorskich formach i metodach dostosowanych do konkretnego wyposażenia aparaturowego Katedry, wykorzystując do tego celu m. in. sprawdzone osiągnięcia w tej dziedzinie innych ośrodków dydaktycznych (krajowych lub zagranicznych).

W okresie pracy na Uczelni pełniła liczne funkcje dydaktyczno-wychowawcze, począwszy od opiekuna i przewodniczącego Rady pedagogicznej dla studentów III roku, opiekuna D.S. „Bliźniak” (przez kilka kadencji) do prodziekana i dziekana Wydziału (1975-1981) wyłącznie. Do liczących się osiągnięć dydaktyczno-organizacyjnych w okresie pełnienia funkcji dziekańskiej należy:

1. Powołanie przy Wydziale Farmaceutycznym AM we Wrocławiu Oddziału Analityki Medycznej, który od roku 1979 kształci corocznie wysokiej klasy specjalistów, zarówno dla potrzeb lecznictwa otwartego jak i zamkniętego.

2. Utworzenie na Wydziale Farmaceutycznym nowych jednostek organizacyjnych:

- a) Zakładu Analityki Medycznej,

- b) Zakładu Farmacji Klinicznej,

- c) Zakładu Podstaw Nauk Medycznych oraz zorganizowanie prac dydaktycznych w tych zakładach przez odpowiednią obsadę personelu nauczającego.

3. Usprawnienie procesu nauczania z zakresu biologii i matematyki, przedmiotów realizowanych dotąd na bazie obcej, przez zorganizowanie tej dydaktyki na Wydziale (biologii w ramach Zakładu Botaniki, który został przemianowany na Zakład Biologii i Botaniki Farmaceutycznej, matematyki w Samodzielnej Pracowni Chemii Fizycznej, która w tym czasie została awansowana do rangi Zakładu Chemii Fizycznej).

4. Opracowanie sposobu przeprowadzenia i wprowadzenie po raz pierwszy na Wydziale Farmaceutycznym we Wrocławiu obrony prac dyplomowych.

Jako kierownik Zakładu, a od roku 1980 Katedry i Zakładu Farmakognozji brała czynny udział w planowaniu, organizacji i bezpośrednim wykonaniu badań w ramach następujących problemów.:

1. Problem resortowy MN-XII.

Badania chemiczne, farmakologiczne i kliniczne związków biologicznie czynnych.

2. VI Wydział Nauk Medycznych PAN.

Badanie związków biologicznie czynnych w krajowych surowcach zielarskich.

3. Problem Rządowy PR II 10.

Badanie chemizmu substancji biologicznie czynnych wyizolowanych z torfu.

4. Problem Uczelniany AM we Wrocławiu (PU-VI).

Badania nad nowym lekiem. Poszukiwanie związków naturalnych o spodziewanym działaniu fizjologicznym w niektórych krajowych surowcach roślinnych.

Aktywnie pracowała w Komisjach Senackich i Rektorskich, jak: Komisji ds. Rozwoju Kadry Naukowo-Dydaktycznej, Komisji Opiniującej ds. Zatrudnienia Absolwentów, Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich, Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów AM, Senackiej Komisji Budżetowej (1975-84) w tym w latach 1981-84 jako członek Podkomisji ds. Aparatury Naukowo-Badawczej. Pełniła również funkcję z-cy Rzecznika w Komisji Dyscyplinarnej. Była Członkiem Komisji na ogólnopolskich konkursach prac magisterskich oraz ogólnopolskich seminariach kół naukowych z Wydziałów Farmaceutycznych.

Prof. dr H. Bodalska jest członkiem Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego od roku 1952. W latach 1980-83 była członkiem Komisji Rewizyjnej Zarządu Wrocławskiego Oddziału PTFarm, od roku 1986 przewodniczącą początkowo Sekcji Leków i Produktów Naturalnych, przemianowanej na Sekcję Leku Naturalnego i Biotechnologii przy Wrocławskim Oddziale PTFarm; w latach 1992-98 była członkiem Zarządu Wrocławskiego Oddziału PTFarm; a na XIV Zjeździe PTFarm, który odbył się we Wrocławiu w roku 1989 – pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Leku Naturalnego.

Z okazji XXV-lecia (1973) i XL-lecia (1988) Wrocławskiego Oddziału PTFarm odznaczona medalem „Za Pracę dla Rozwoju Oddziału”.

W latach 1978-1984 prof. dr hab. H. Bodalska była członkiem Komisji Leku Roślinnego Sekcji Badań nad Lekiem PAN. A od 1984 była członkiem Komisji Leku Naturalnego i Biotechnologii przy Komitecie Nauk o Leku PAN.

Za pracę naukowo-badawczą i dydaktyczną była wielokrotnie wyróżniona nagrodami rektorskimi; otrzymała 4 indywidualne nagrody Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w tym 2 nagrody I stopnia.

W uznaniu zasług otrzymała następujące odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal im. Ignacego Łukasiewicza, Medal 50-lecia Wydziału Farmaceutycznego we Wrocławiu, Medal „Academia Medica Wratislaviensis Polonia”, Srebrną Odznakę Honorową „Academia Medica Wratislaviensis”, Odznakę „Za wzorową pracę w Służbie Zdrowia”.

przedruk z wydania Jubileuszowego Oddziału PTFarm z 2008 r.